

Planprogram for Revidering av Regional plan for landbruk

Vedtatt av fylkesrådet i møte 09.06.2026

Innhold

Sammendrag	3
Tjoahkkájgæsos.....	4
Forord	5
1. Innledning	6
1.1. Formålet med planen og ønskede resultater	6
1.2. Definisjon av sentrale begreper.....	7
1.3. Bakgrunn.....	8
1.4. Planens virkninger.....	9
1.5. Om dette planprogrammet	9
2. Oppbygging av planarbeidet	9
2.1. Tema i den reviderte planen	10
2.2. Gjennomgående prinsipper for planarbeidet.....	10
3. Områder og problemstillinger som skal behandles i planen	11
3.1. Beredskap.....	11
3.2 Matsikkerhet.....	11
3.3 Klima og miljø.....	12
3.4 Høstbart vilt og innlandsfiske.....	12
3.5 Skog- og treindustri	12
4. Behov for kunnskap og utredninger.....	13
5. Føringer for planarbeidet.....	13
5.1. Internasjonale avtaler og forpliktelser	13
1.2. Føringer	14
6. Organisering og medvirkning	14
6.1. Planfaser, metodikk og medvirkning	16

Sammendrag

Landbruket i Nordland er ei viktig næring, spesielt innenfor produksjon av melk og kjøtt. I 2025 forsynte 1 712 jordbruksbedrifter i fylket den norske befolkningen med blant annet 13 883 000 kg kjøtt fra storfe, sau og gris og 102 400 000 liter kumelk. Siden den nåværende regionale planen for landbruk ble vedtatt, med varighet fra 2018 til 2030, har verden forandret seg. Utfordringer knyttet til sikkerhetspolitikk, pandemier og klimaendringer er blitt svært aktuelle. På denne bakgrunn har Fylkestinget bestemt at beredskap, matsikkerhet samt klima og miljø skal innarbeides og oppdateres i den reviderte planen. I tillegg skal høstbart vilt og innlandsfisk som næring omhandles i den nye planen. Sammen skal dette sikre at Nordland kan levere trygg mat i hverdagen, stå støtt i uforutsigbare tider, redusere klimaavtrykk, ta vare på naturmangfold og forvalte viltressurser og innlandsfisk på en bærekraftig måte i samspill med jord- og skogbruk.

Visjonen for den eksisterende planen som er *Et bærekraftig og nyskapende landbruk i Nordland*, videreføres. Det samme er tilfellet for satsingen på primærproduksjonene og lokalforedlet mat og reiseliv med utgangspunkt i gård. De overordna utviklingsmålene er de samme som i Regional planstrategi, Et Nordland for framtiden. All arealpolitikk skal nå samles i Regional plan for arealforvaltning – også det som angår landbruk. Derfor utgår dette som eget tema i Regional plan for landbruk. Sist, men ikke minst skal landbruket bidra aktivt til det grønne skiftet. Den endelige planen skal 1) samordne samfunnsutviklingen i fylket, 2) peke på felles utfordringer og løsninger i en region, og 3) gjennomføringen av både nasjonal, regional og kommunal politikk. Disse målsetningene er førende for planprogrammet som er utarbeidet.

I forbindelse med arbeidet av revidert plan landbruk skal et nytt handlingsprogram utvikles ved hjelp av verkstedsmetodikk. Videreutvikling av landbrukspolitikken skal styrke næringen, hvor det legges opp til tett tverrsektorielt samarbeid. Regional planstrategi ligger i bunn for arbeidet og legger opp til samarbeid og medvirkning mellom ulike offentlige nivå, næringsliv og sivilsamfunn for å fremme et konkurransedyktig landbruk med målsetningene som settes i Regional plan for landbruk i Nordland.

Fylkesrådet har invitert landbruksnæringen med tilhørende forvaltning spesielt, men også alle andre som jobber direkte og indirekte med landbruk til planarbeid for å sammen finne løsninger på framtidens utfordringer og muligheter på 6 verksteder rundt om i fylket. Det har vært stor interesse for å bidra på disse verkstedene, og fylkesrådet ønsker å takke alle de over 120 som har deltatt aktivt for å forme framtidens landbruk. Innspillene vil bli brukt som en del av kunnskapsgrunnlaget for planen og handlingsprogrammet, og det tas sikte på å lande prosessen mot endelig vedtak våren 2027.

Tjoahkkájgæsos

Ednambarggo I ájnas æládus Nordlándan, sierraláhkáj mielke ja biergo buvtadime hárráj. Jagen 2025 buvtadin 1 712 ednambarggovidnudagá fylkan 13 883 000 kg biergo gusásj, sávtsajs ja svijnis ja 102 400 000 lihttara gusámieikes. Værált la ávddánam dallutjis gá ávdep regionála pládna ednambargo hárráj mierreduváj, dat vibáj 2018 rájes gitta 2030. Sihkarvuodapolitihka, pandemijja ja dálkádakrievddama hásstalusá li viek ájggeguovddelisá. Danen la Fylkadijge mierredam gergasvuohta, biebbmosihkarvuohta aktan dálkádahka ja birás galggi liehket oassen ja ádásmahteduvvat rievddaduvvam plánan. Duodden galggi bivddo ja varás tjátje guollim æládussan aj fárruj ádá pládnaj. Tjoahkkáj dat sihkarasstá Nordlándna buktá jasska biebmajt buvtadit árggabiejven, liehket stádása árvvedehtes ájgen, binnet dálkádakvájkkudusájt, luondo valjesvuodav suoddji ja bivddoressursajt ja varás tjátje guollenálijt háldat guoddelis láhkáj ednam- ja miehtsebargo siegen.

leme plána visjávnná joarkeduvvá: *Guoddelis ja oajvvás ednambarggo Nordlándan*. Sæmme guosská vuodoæládusáj ja bájkálasj biebmaj ja mannoæládusá vuorodibmáj bándorsijdajn. Plána badjásasj ávddánahttemulme li sæmme dagu Regionála pládnastresjijjan, Et Nordland for framtiden. Divna areálapolitihka galggá dálla tjoahkkiduvvat Areállaháldadime regionála pládnaj – aj dat mij ednambarggaj guosská. Danen váldeduvvá dat ierit sierra tiebmán Ednambargo regionála plánan. Manjemusát valla ávdemusát galggá ednambarggo ruoná málsomav doarjjot. Låhpalasj pládna galggá 1) fylka sebrudagá ávddánahttemav aktidit, 2) regiávná aktisasj hásstalusájt ja tjoavddusijt gávnnat, ja 3) tjadádit sihke nasjávnnálasj, regionála ja suohkana politihkav. Dá ulme stivrriji pládnaprográmmav mij la dagáduvvam.

Gá dálla ednambargo regionála plánav ádásmahttep de ájggop sæmme buohta dahkat ádá doajmmaprográmmav divudakmetodihka baktu. Ednambarggopolitihka vijddásap ávddánahttem galggá æládusá ávddánahttemav nannit, ja dilev láhtjet aktisasj barggaj suorgij gaskan. Regionála pládnastresjijja la bargo vuodon ja danna javladuvvá galggá iesjgenge almulasj dásij, vidnudagáj ja sivijla sebrudagá gaskan aktan barggat ja oassálasstet. Návti oadtjop ednambargo suorgev mij rijbbá, Nordlándna ednambargo regionála plána ádá ulmij milta.

Fylkkaráde I gáhttjum ednambargoæládusáv aktan háldadusájn sierraláhkáj, valla aj gájkajt iehtjádiit gudi juoktá ednambarguj barggi, pládnabarggaj váj aktan tjoavddusijt gávnnap boahhteájge hásstalusájda ja vejulasjvuodajda. Ásadim lip 6 barggotjåhkanime fylkav miehtáj. Moattes li dájda tjåhkanimijda oassálasstám, ja fylkkaráde ájggu gjittet dajt badjel 120 oassálasstijt gudi li dájda tjåhkanimijda sæbrram boahhteájge ednambargov hábbmitjit. Oajvvadusájt ájggop adnet oassen plána ja doajmmaprográmma máhttovuodos, ja ájggop prosessav låhpalasj mærrádussaj buktet 2027 gidáj.

Forord

Landbruk er en viktig distriktsnæring i stadig utvikling, der potensialet for nye produkter og tjenester er stort. I det langstrakte Nordland er det ofte landbruket som holder liv i bygdene som besøkende blir så begeistret over å se når de gjester området. Fylkeskommunene er en viktig aktør med mange verktøy for å støtte og utvikle landbruket regionalt, derfor er det sentralt å ha god og hensiktsmessig politikk på området.

Landbruket i Nordland kjennetegnes av stor variasjon, med tanke på driftsmåte, driftstype, agroklimatiske forhold og avstander mellom ulike gårdsbruk. Samtidig står landbruket i dag overfor andre utfordringer enn hva som var tilfellet når den nåværende Regionale planen ble utarbeidet. Store spørsmål knyttet til uro i verdenen, pandemier og en stadig større bevissthet rundt hva endringer i klima og miljø fører med seg gjør at fylket står overfor nye utfordringer. I mange tilfeller pekes det på at landbruket i så måte kan være en i stabiliserende faktor. I Fylkesrådets politiske plattform blir det trukket fram at landbruk er en sentral og viktig næring som bidrar til matproduksjon, bosetting og ivaretagelse av kulturlandskapet. En revidering av regional plan landbruk er nødvendig for å ha et oppdatert verktøy for forvaltningen og landbruksnæringa å møte nye utfordringer med.

Fylkestinget har bestemt at beredskap, matsikkerhet, klima og miljø samt høstbart vilt og innlandsfisk som næring, skal innarbeides og oppdateres i den reviderte planen. Sammen skal dette sikre at Nordland kan levere trygg mat i hverdagen, stå støtt i uforutsigbare tider, redusere klimaavtrykk, ta vare på naturmangfold og forvalte viltressurser og innlandsfisk på en bærekraftig måte i samspill med jord- og skogbruk. Fylkesrådet har i politisk plattform trukket fram at landbruk er en sentral og viktig næring som bidrar til matproduksjon, bosetting og ivaretagelse av kulturlandskapet. Å styrke selvforsyningen og matberedskapen vil være viktig, og ønsker derfor å satse på lokal mat og matproduksjon. Dette betyr at det skal stimuleres til utvikling både innen tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringar.

Fylkesrådet i Nordland har derfor invitert landbruksnæringen med tilhørende forvaltning spesielt, men også andre som jobber direkte og indirekte med landbruk til planarbeid for å sammen jobbe om løsninger på framtidens utfordringer og muligheter. Fire verksteder rundt om i fylket (Mosjøen, Brønnøysund, Bodø og Sortland) og verksted med alle elevene på naturbruk på Marka og Kleiva har gitt et solid og godt bidrag til kunnskapsgrunnlaget som nå skal utarbeides. Dette blir en del av bakgrunnen når selve planen og handlingsprogrammet skal i støpeskjeen til høsten. Fylkesrådet ønsker å takke alle som har bidratt på verkstedene, der næringa har vært godt representert blant nesten 100 deltagerne.

Svein Eggesvik
Fylkesråd for næring

1. Innledning

Landbruket er ei viktig næring i Nordland. Den er viktig for matproduksjon, men også som basis for verdiskaping, bosetting, turisme og sysselsetting. I den gjeldende regionale planen for landbruk er målet å øke matproduksjonen minst i samsvar med nasjonale mål, og å øke produktiviteten og verdiskapingen. For å lykkes med dette er det viktig med et variert landbruk i hele fylket. Nordland har hatt en regional plan for landbruk siden 2018. Denne planen har for første gang gitt landbruket i fylket en politisk retning, og nå skal 2.genreasjons plan utvikles for å bli et enda bedre verktøy for både næring og forvaltning. Det er først og fremst nye utfordringer globalt, nasjonal og regionalt som fører til et behov for revidering av den regionale planen.

I arbeidet med revideringen av regional plan for landbruk skal følgende områder styrkes og legges til: beredskap, matsikkerhet, klima og miljø og til slutt høstbart vilt og innlandsfisk. Revideringene av planen skal utvikles i samarbeid med aktuelle partnere, interessenter og berørte aktører innen offentlig, privat og frivillig sektor og academia. Den skal aktualiseres og oppgraderes med å ta med de innspillene som fylkestinget tidligere har bedt om med fortsatt visjon om at det næringspolitiske arbeidet skal bidra til et nyskapende og bærekraftig landbruk i fylket. Tema, hovedmål og delmål skal gjennomgås og eventuelt fornyes/styrkes, og når planen er ferdig skal den gjøres tilgjengelig gjennom Framsikt som er fylkeskommunens skreddersydde programvareløsning for helhetlig virksomhetsstyring i kommuner og fylkeskommuner. Den endelige planen skal også publiseres i andre formater enn hva normalt er, for på denne måten å gjøres lett tilgjengelig for et bredt publikum.

Den nye reviderte planen med tilhørende handlingsprogram vil være fundamentert på fylkeskommunens planstrategi 2024-2028; Et Nordland for framtiden, og dennes fire overordnede utviklingsmål:

- Trekke i felles retning for å styrke regionens rolle nasjonalt og internasjonalt
- Forbedre samfunnssikkerheten og sikre kritisk infrastruktur
- Skape god balanse mellom bruk og vern av natur og arealer
- Å utvikle livskraftige lokalsamfunn og konkurransedyktig næringsliv som leder an i det grønne skiftet.

Disse målene er også utgangspunkt for regional plan for livskraftige lokalsamfunn, og planverket vil på denne måten dele felles ramme. All arealpolitikk for Nordland skal samles i ny regional plan for arealforvaltning, som skal vedtas av fylkestinget i 2026. Den reviderte regional plan for landbruk vil derfor ikke inneholde noen arealmessige føringer. Politisk plattform vil også ligge til grunn for arbeidet med den regionale planen, samt andre relevante regionale og nasjonale planer, strategier og satsinger.

1.1. Formålet med planen og ønskede resultater

Fylkesrådet inviterer til en planprosess for å finne, teste ut og satse på gode løsninger for å utvikle landbruket over hele Nordland. Ønskede resultater av planarbeidet:

- Kartlegge, systematisere og ta i bruk kunnskap om hva som bidrar til bedre beredskap for fylket, hva som gir god matsikkerhet og hvordan landbruket i fylket kan minimere påvirkningen på miljø og klima. Til slutt også hvordan høstbart vilt og innlandsfiske kan bidra næringsmessig under forutsetning av gode forvaltningsrutiner. Den reviderte planen skal også oppdateres rutinemessig med tallmateriale og annet som gjør den til en hensiktsmessig plan for næringen.
- Planen skal beskrive hvordan høstbart vilt og innlandsfisk som næring kan bidra positivt økonomisk på enkeltbruk. Videre skal planen beskrive ønskelig utvikling av hjorteviltstammene og sette fokus på tiltak for å redusere omfanget av viltpåkjørslar der fylkeskommunen har et ansvar som veieier.
- Utvikle en oppdatert politikk på landbruksområdet som styrker næringen
- Videreutvikle samarbeidet på tvers av sektorer, forvaltningsnivå og sivilsamfunn om utvikling av landbruket som næring.
- I planprosessen skal nytt 1-årig handlingsprogram utvikles ved hjelp av verkstedsmetodikk.

1.2. Definisjon av sentrale begreper

Landbruk

Definisjonen av landbruk er i denne sammenhengen jordbruk, skogbruk, hagebruk og andre landbruksbaserte næringer (tilleggsnæringer). Reindrift som eget komplekst og stort fagområde vurderes som næring i regional plan for arealforvaltning, og regional plan for landbruk omhandler derfor ikke reindrift. Når det gjelder rovvilt, er det ifølge rovviltforskrifta rovviltneemdene som skal utarbeide regional forvaltningsplan for rovvilt. Statsforvalteren er sekretær for rovviltnemda. Regional plan landbruk skal derfor heller ikke omfatte rovvilt.

Beredskap

Med beredskap menes det i denne planen landbruksnæringens evne til og muligheten til å opprettholde matproduksjon fylket. Beredskap er derfor landbrukets evne til å motstå små eller store endringer i samfunnet som får konsekvens for driftsmåten til næringen, herunder lang- og kortvarige endringer av forsyningslinjer inn eller ut fra gården.

Matsikkerhet

Med matsikkerhet menes det i denne planen at befolkningen i Nordland skal ha sikker tilgang på ønsket og trygg mat. Dette vil si at

1. primærproduksjon av råvarer som melk, kjøtt og grønnsaker/poteter opprettholdes på dagens nivå.
2. samvirkeide og private enheter innen videreforedling og salg/distribusjon av landbruksprodukter kan opprettholde leveransen av de produktene som landbruksnæringen i Nordland leverer i dag.

Høstbart vilt og innlandsfisk

Med høstbart vilt menes arter av vilt som det etter lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) er fastsatt jakttid på som dermed lovlig kan jaktes eller felles i samsvar med gjeldende forskrift. Med innlandsfisk omfattes arter av ferskvannsfisk som definert av lov om laksefiske og innlandsfisk mv. (lakse og innlandsfiskeloven). I planarbeidet vil det derfor være gjeldende at:

1. høstbart vilt og innlandsfisk gjelder jakt og innlandsfiske som grunnlag for næringsinntekter på gårdsbruk
2. hvordan vilt- og fiskeressursene skal forvaltes, herunder med tanke på verdiskaping og faktorer som dyrevern, etikk og folkehelse.

Klima og miljø

I dette planarbeidet forstås klima og miljø som både

1. hvordan landbruksdrift påvirker miljøet gjennom utslipp, ressursbruk og arealforvaltning, og
2. hvordan endret klima og miljø påvirker landbrukets primærproduksjon, rammevilkår og tilpasningsbehov. Begge innfallsvinklene vil bli omhandlet i den reviderte regionale planen for landbruk.

1.3. Bakgrunn

Planstrategien «Et Nordland for framtiden – Regional planstrategi 2024-2028», som ble vedtatt av fylkestinget 21.10.2024, sak nr. 124/2024, gir retning for prioritert politikk i perioden. Revidering av regional plan landbruk er en av fire regionale planer som er vedtatt i planstrategien, og arbeidet med denne og tilhørende handlingsplan settes nå i gang. Revidering av regional plan for landbruk er den siste av disse planene som nå skal igangsettes, der *regional plan for livskraftige lokalsamfunn*, *regional plan for arealforvaltning* og *regional plan for vannforvaltning* alle er godt i gang.

Om revidering av regional plan for landbruk heter det følgende i planstrategien: *I denne sammenhengen skal gjeldende regional plan for høstbart vilt og innlandsfiske innarbeides. Planen skal bidra til å sette landbruket på den regionalpolitiske dagsorden, tilpasse landbrukspolitikken til de muligheter og utfordringer som er i Nordland, og være med å styrke de fortrinn som arktisk landbruk har. Matsikkerhet, samfunnsberedskap og klima og miljø er sentrale tema for planarbeidet.*

Planens overordnende visjon er: «*Et bærekraftig og nyskapende landbruk*». Bærekraft vektlegges på en helt annen måte i dag enn tidligere. Med klimautfordringene og de teknologiske og demografiske endringene vi står overfor i dag, blir evnen til nyskaping langt viktigere. Bioøkonomi og sirkulær økonomi er viktig i overgangen til det grønne skiftet. I en verden der presset på naturressursene øker sterkt, er det avgjørende for miljøet og klimaet at ressurser brukes og gjenbrukes mer effektivt. Jordvern og bruk av utmark i større grad er en del av løsningen. For å lykkes med en sirkulær bioøkonomi, må de som kan teknologi samarbeide med de som kan mye om naturen. Forskerne må samarbeide tett med næringslivet, slik at ny relevant teknologi kan utvikles og bli tatt i bruk.

Nordland er spesielt god på kjøtt- og melkeproduksjon, reiseliv og lokalmat. Mat produsert i Nordland får spesielle egenskaper og kvaliteter fordi det arktiske klimaet gir mye lys og høy temperaturvariasjon mellom natt og dag, altså arktisk mat. Matproduksjon og gårdsopplevelser vil derfor fortsatt utgjøre basisen for landbruket framover. Men det er viktig å øke verdiskapinga gjennom å gå fra å være en produsent av råvarer og volumvarer til å «klatre i verdikjeden» - det vil blant annet si å lage flere bearbeidede produkter, utvikle merkevarer og kunnskapsbaserte tjenester og opplevelser. Denne kunnskapen og satsingen

danner fremdeles grunnmuren i den regionale planen for landbruk. Det vil i et langtidsperspektiv også være viktig å se på om andre produksjoner, for eksempel korn som fødevarer, kan bidra til å bedre selvforsyningsgrad i fylket.

1.4. Planens virkninger

Regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien (plan- og bygningsloven § 8.1). En regional plan skal

1. samordne samfunnsutviklinga i fylket,
2. peke på felles utfordringer og løsninger i en region og
3. er viktig for gjennomføringen av både nasjonal, regional og kommunal politikk.

Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Planen blir dermed et retningsgivende styringsverktøy for tiltak og virkemiddelbruk på regionalt og kommunalt nivå. Planen skal være retningsgivende for bruken av midler fra jordbruksoppkjøret som fylkeskommunen mottar direkte og indirekte hvert år, der prioriteringer eksempelvis blir å finne igjen i oppdragsbrevet på landbruksområdet til Innovasjon Norge. Den skal også vise regionale prioriteringer og målsetninger til landbruket i Nordland.

En regional plan skal ha et langsiktig perspektiv. Planen vil ha varighet til 2039 og skal ha et handlingsprogram som skal vurderes rullert hvert år. Tiltakene i handlingsprogrammet skal rapporteres på årlig til Nordland fylkesting.

1.5. Om dette planprogrammet

For planer på regionalt nivå er det definert etter plan- og bygningsloven at det skal utarbeides et planprogram. Dette skal etter plan- og bygningsloven § 4.1 gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltagere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som ansees som spesielt berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger.

2. Oppbygging av planarbeidet

Rammeverket for dette planarbeidet er definert gjennom Nordland fylkeskommunes muligheter, utfordringer, internasjonal politikk og medvirkning. Spesielt viktig er nasjonale forventninger til regional planlegging og planstrategien til Nordland fylkeskommune, hvor FNs bærekraftsmål er satt som ramme for regional planlegging. Planstrategien framhever et helhetlig arbeid med bærekraft gjennom FNs bærekraftsmål. På denne bakgrunnen er tematikken som det skal arbeides med i planen sammensatt og krever en tverrfaglig innsats.

Rammeverket består av fire elementer:

1. FNs bærekraftsmål
2. Planstrategiens mål
3. Tema i planen
4. Gjennomgående prinsipper i planarbeidet

2.1. Tema i den reviderte planen

Det er tre tema i den eksisterende regionale planen for landbruk:

- Landbruk og næring
- Landbruk og samfunn
- Landbruk og areal

Beredskap, matsikkerhet og klima og miljø vil alle få en oppdatert og større plass under temaområdet landbruk og samfunn, mens høstbart vilt og innlandsfisk vil bli et eget nytt temaområde. Temaet landbruk og areal utgår fra dette arbeidet og overføres til Regional plan for arealforvaltning.

Samiske språk, kultur og næringer inngår i de ulike tema områdene. Plantemaene utdypes i kapittel tre.

2.2. Gjennomgående prinsipper for planarbeidet

Det foreslås fire prinsipper som skal ligge til grunn for arbeidet med planen.

Problemstillingene som løftes innenfor de ulike plantemaene, skal behandles med utgangspunkt i disse fire:

1. *Tre dimensjoner av bærekraft:* I arbeidet med plantemaene skal det søkes en best mulig balanse mellom sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.
2. *Løsninger som kan tilpasses landbruksnæringa i fylket:* Planen skal legge til rette for at landbruksnæringa i Nordland skal ha gode forutsetninger og verktøy for å opprettholde og helst øke matproduksjonen i fylket.
3. *Samarbeid og samhandling:* Ulike sektorer, forvaltningsnivå og sivilsamfunn skal involveres i å utvikle og levere løsninger. Fylkeskommunen skal i arbeidet med planen mobilisere til samarbeid mellom forvaltningsnivå, sektorer og landbruksnæringa. Ulike aktører har sin viktige rolle å spille, og det skal tilrettelegges for at man i større grad utvikler og leverer løsninger sammen.
4. *Mer systematisk jobbing med utprøving, læring, evaluering og endring:* Formålet med planen er å videreutvikle og finne nye løsninger for å skape en livskraftig landbruksnæring i hele Nordland. Planprosessen skal legge til rette for at eksisterende kunnskap gjøres tilgjengelig og tas i bruk. Samtidig skal nye og innovative tiltak prøves ut og evalueres for å bedre forstå hva som bør brukes.

3. Områder og problemstillinger som skal behandles i planen

Nedenfor forklares de fire områdene som det er bestemt skal ha større fokus på mer inngående. Innenfor hver av problemstillingene skal de ulike gjennomgående prinsippene drøftes. Innspill til planprogrammet gjør at også skog- og treindustrien får en større plass i den nye planen slik det framkommer i punkt 3.5.

3.1. Beredskap

Hvordan kan planen bidra til å gjøre beredskapen bedre over hele Nordland?

Kompetansen, maskinene og infrastruktur til gårdbrukere i Nordland er viktige elementer i en beredskapssituasjon. På lang sikt er også gårdbrukerens produksjon viktig for å opprettholde matsikkerheten. For at landbrukets beredskapsmessige rolle skal kunne nyttiggjøres effektivt, er systematisering av informasjon viktig. På denne måten kan gårdbrukere bidra i akutte beredskapssituasjoner. Den reviderte planen legger derfor til rette for et arbeid med kartlegging av flaskehals, systematisering av informasjon og organisering i beredskapssituasjoner.

I en beredskapssammenheng er det et sentralt mål å sikre arealressursene til landbruket som verdi for samfunnet og framtidige generasjoner. Dette er også forankret som et av fire overordnede utviklingsmål i planstrategien at å sikre god balanse mellom bruk og vern av natur og arealer. I dag er arealgrunnetilgang til landbruket i Nordland og i Norge for øvrig under press. Presset på landbruksarealer kommer fra ønsket om å omdisponere både dyrka og ikke dyrka landbruksarealer til andre formål. Dette kan være tettstedsutvikling, boligbygging, veibygging eller energiproduksjon.

3.2 Matsikkerhet

Hvordan kan planen bidra til at matsikkerheten blir ivaretatt?

Tilgangen på god og trygg mat er viktige elementer for å ivareta matsikkerheten i fylket. En kontinuerlig trussel for matsikkerheten i Nordland er tilgang på infrastruktur til lokal foredling. Samtidig har næringen og omsluttende aktører, som forvaltning, Innovasjon Norge og landbruksrådgivning utfordringer knyttet til rekruttering, som på lengere sikt kan utfordre matsikkerheten. Store deler av landbruksproduksjonen i dag er volumbasert, noe som gjør at produksjonen blir sårbar for selv korte brudd i verdikjeden.

Selv om ressursgrunnetilgang i Nordland legger til rette for en grovførbasert produksjon, er trenden i næringen en økt andel kraftfôr. Dette gjør at næringen blir mer avhengig av import av protein og i noen grad karbohydrater. Næringens økende avhengighet av landbruksarealer til produksjon av proteinrike innsatsfaktorer til kraftfôr kan true matsikkerheten innad i fylket ved brudd i verdikjeden. Mindre produksjoner, som grøntproduksjon, er trolig mer robuste enn intensivt dyrehold, mot korte brudd i verdikjeden, men samtidig er den trolig mer sårbar mot brudd i distribusjonen fra gård til bord.

3.3 Klima og miljø

Hvordan kan planen bidra til å redusere påvirkningen fra klima og miljø fra landbruket?

Alle gårdsbruk i drift påvirker miljøet og klimaet i varierende grad. Om en sammenligner driftsformer, som for eksempel økologisk og konvensjonell drift, er ofte ulikheten større innad i gruppene enn mellom. Samtidig vet en også at nivået av klima- og miljøpåvirkning per produserte enhet i større grad blir bestemt av drift og driftsstruktur enn geografisk plassering. Dermed finnes det ulike tiltak som kan gjøre at miljø- og klimapåvirkningen per produserte enhet blir mindre, som f.eks. redusert forbruk av nitrogengjødsel, et balansert forhold mellom areal og antall dyr, god bruk av husdyrgjødsel og en rasjonell bruk av kraftfôr.

Det agronomiske kunnskapsnivået på gårdsnivå er avgjørende for hvor effektiv produksjonen er, med tanke på klima, miljø og økonomi. God kunnskapsdeling mellom ulike gårdsbruk, mellom fagmiljø og gårdbruker og mellom forvaltning og gårdbruker, kan derfor også være gode miljø- og klimatiltak.

Dette betyr at Regional plan for landbruk kan legge til rette for å redusere klima- og miljøpåvirkninger fra landbruket. Fordi en satsning på kunnskapsutveksling mellom ulike aktører kan bidra til bedre drift og investeringer hos den enkelte gårdbruker og derav gi lavere miljø- og klimapåvirkning per produsert enhet. Naturbruksskolene har en viktig rolle som kunnskapsprodusenter for næringen.

3.4 Høstbart vilt og innlandsfiske

Hvordan kan planen bidra til et bærekraftig uttak av høstbart vilt og innlandsfisk som grunnlag for næringsvirksomhet?

Historisk sett har høstbart vilt og innlandsfiske vært en del av ressursgrunnet til gårdene i Nordland. At høstbart vilt og i innlandsfiske blir en del av regional plan for landbruk representerer en anerkjennelse av denne sammenkoblingen. Høstbart vilt og innlandsfisk har i dag begrenset økonomisk verdi for enkeltbruk i fylket. Ser en til andre fylker finnes imidlertid eksempler på grunneiere som klarer å kapitalisere på høstbart vilt og innlandsfiske på en mer effektiv måte enn i Nordland. Her spiller størrelsen på eiendommene en betydelig rolle. En viktig jobb i revideringen av Regional plan for landbruk vil derfor være å synliggjøre hvordan en satsning på høstbart vilt og innlandsfiske kan gi økonomisk verdi på gårdsnivå. Samtidig har fylkeskommunen ansvar for forvaltningen av hjortevilt, altså elg, hjort og rådyr, i første rekke som rådgiver for kommunene og andre. Blant viltressursene har elg en særlig betydning i Nordland, men bestandene av rådyr og hjort er økende. Med andre ord vil et viktig arbeid ved innarbeiding av høstbart vilt og innlandsfisk være at sentrale elementer om forvaltning fra regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016-2028 innlemmes i den reviderte planen.

3.5 Skog- og treindustri

Planen skal reflektere hvordan skogen kan bidra til økt verdiskaping på landbrukseiendommene i fylket. Samtidig skal planen peke på skogens betydning for opptak

og lagring av karbon. Det som opptas av CO₂ og lagres som karbonholdige forbindelser i levende skog i bidrar i betydelig grad til å redusere det samlede klimagassutslippet fra landbruket. Skogens karbonlagring må sees i sammenheng med utslipp av klimagasser fra jordbruksvirksomheten.

Planen skal derfor vise hvordan skogbruket i fylket kan utvikles slik at klimabidraget går i ønsket retning, og hvordan jordbruket og skogbruket kan tilpasses et klima i endring. Dette må skje samtidig som det legges til rette for skogbruk som næring. For å oppnå dette kreves flere ting:

- Styrket informasjon til skogeierne
- Bedre finansieringsstøtte til skogkulturtiltak og veibygging
- Fjerning av flaskehals for tømmertransport i vegnettet
- Videre utbygging av utdanningstilbudet innen skogbruk, både i naturbruksskolene og i høyere utdanning

Det skjer svært liten videreforedling av skogsvirke til tømmer i fylket. Det er derfor et ønske at det etableres sagbruk i en størrelse som går utover bygdesagene. Tømmerkaiene som er bygget de siste årene, legger grunnlag for økt avvirking, men virket blir transportert ut av fylket for å foredles, i stor grad til utlandet. Det samme gjelder i stor grad massevirket, selv om Nordland har to store avtakere av slikt virke.

4. Behov for kunnskap og utredninger

Planprogrammet skal gjøre rede for behovet for kunnskap og utredninger. Denne regionale planen skal ikke legge rammer for utbygging, og skal derfor ikke konsekvensutredes.

5. Føringer for planarbeidet

5.1. Internasjonale avtaler og forpliktelser

Landbruket i Nordland er knyttet sammen med andre land gjennom internasjonale avtaler. Selv om landbruket er fritatt fra det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS), er tilsluttende næringer fremdeles inkludert i ordningen, og derav blir landbruket indirekte berørt av avtalen. Landbruket er også berørt av ulike handels- og samarbeidsavtaler, som landbruksavtalen til Verdens Handelsorganisasjon og avtaler med Det europeiske frihandelsforbund.

Norge er også part i flere internasjonale klima- og miljøavtaler som har betydning for landbruket. Parisavtalen fra 2015 forplikter Norge til å bidra med å redusere klimapåvirkningen fra menneskeskapte aktiviteter hvor landbruket inngår. Norge og landbruket i Nordland er også forpliktet til å bidra til bevaring av biologisk mangfold og en bærekraftig bruk av naturressurser gjennom Konvensjonen om biologisk mangfold.

En ønsket konsekvens med revidering av regional plan for landbruk, er at landbruket og landbrukets organisasjoner i Nordland i større grad benytter seg av nasjonale og internasjonale midler til forskning og utvikling. Disse strekker seg fra Forregion Nordland,

Skattefunn, prosjektmidler hos landbruksdirektoratet, midler hos forskningsrådet og EU-midler, som ERA-NET-søknader og Horisont Europa-midler. Bruk av slike midler kan styrke den samlede kompetansen om landbruket i Nordland generelt, samt konkurransekraften til næringen.

FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn for regional og lokal planlegging. Nasjonale forventninger til regional planlegging og planstrategien til Nordland fylkeskommune setter FNs bærekraftsmål som ramme for regional planlegging. Planstrategien framhever et helhetlig arbeid med bærekraft og derfor er alle bærekraftsmål relevante å jobbe med i Nordland. Likevel er det fire av disse som skiller seg spesielt ut i denne sammenhengen; Utrydde sult, Ansvarlig forbruk og produksjon, Stoppe klimaendringene og Liv på land.

1.2. Føringer

Det er mange nasjonale og regionale føringer for selve planen. Dette fordi næringa har så mange fasetter og overlapper med så mange andre næringer. Partnerskap landbruk vil bli utfordret på å komme med innspill på rapporter, statistikk, forskning, strategidokumenter og annet som er avgjørende for landbrukets framtid i fylket. Dette vil, sammen med alle innspillene fra verkstedene som gjennomføres og statistikk fra Nordland i tall, være grunnlaget for kunnskapsgrunnlaget til selve planen. Kunstig intelligens vil bli brukt som hjelpemiddel i prosessen for å støtte opp under arbeidet med å lage kunnskapsgrunnlaget.

Bruken av de regionale tilskuddsordningene fylkeskommunen administrerer styres av *forskrift om regionale tilretteleggingsmidler i landbruket*. Denne forskriften er ytterligere beskrevet gjennom Nordland fylkeskommunes egne regionale retningslinjer for tilskudd til tilretteleggingstiltak i landbruket i Nordland.

I samarbeid med Statsforvalteren ble det høsten 2025 vurdert at det var ønskelig å komplettere kunnskapsgrunnlaget med Trendanalyse for landbruket i Nordland (Ruralis). Denne ble bestilt høsten, og finansiert av Statsforvalteren. For å svare ut problemstillinger som er sentrale i regional sammenheng, ble det utarbeidet et sett med spørsmål og føringer i tillegg til standard oppsett.

6. Organisering og medvirkning

Gjennomføring av planarbeidet skjer i tråd med bestemmelser i plan- og bygningsloven. Det er nødvendig med en god struktur og en fleksibel organisering som gjør at arbeidet kan tilpasses de utfordringer og muligheter som oppstår underveis. Overordnet ansvar ligger fast gjennom hele prosessen, mens prosjektorganiseringen – med prosjektgruppe – justeres i takt med de ulike fasene.

Samtidig pågår flere andre store regionale planprosesser, blant annet innen arealforvaltning, vannforvaltning og regional plan for livskraftige lokalsamfunn. Disse har mange felles tema og problemstillinger, og påvirker hverandre gjensidig. Derfor skal planene samordnes. I

tillegg er ny planstrategi vedtatt i 2024, og planarbeidet må hele tiden justeres i lys av ny kunnskap og nye behov som framkommer underveis.

I planarbeidet involveres et bredt spekter av samarbeidspartnere. Dette omfatter Statsforvalteren i Nordland, kommunene med både politisk og administrativt nivå, interkommunale råd, statlige og regionale myndigheter, universitets- og forskningsmiljø, næringslivsaktører, faglagene og frivillige organisasjoner.

Nordland fylkesting

Fylkestinget er regional planmyndighet, forslagsstiller og øverste ansvarlige organ for planarbeidet. Fylkestinget vedtar oppstart av planarbeidet og fatter endelig vedtak om den reviderte regionale planen for landbruk.

Fylkesrådet i Nordland

Fylkesrådet fungerer som styringsgruppe for planarbeidet og har ansvar fram til sluttbehandling i fylkestinget. Rådet definerer mål og rammer gjennom å vedta planprogrammet og planforslaget før høring og sluttbehandling. Fylkesrådet får jevnlig statusoppdateringer og involveres ved behov for større endringer i prosjektet.

Referansegruppe

Referansegruppe vil være Partnerskap landbruk: Statsforvalteren i Nordland, Innovasjon Norge, Kommunesektorens organisasjon og landbrukets interesseorganisasjoner. Referansegruppen fungerer som faglig sparringspartner og sikrer helhet i arbeidet. Gruppen skal gi råd, bidra med innspill og formidle synspunkter fra sine respektive miljøer.

Prosjektleder

I arbeidet med revideringen av regional plan for landbruk har prosjektleder ansvar for daglig ledelse og framdrift innenfor rammene som er fastsatt i planprogrammet. Prosjektledelsen ligger til avdeling for samfunnsutvikling i Nordland fylkeskommune, næringsseksjonen - faggruppe for forskning, reiseliv og landbruk. Prosjektleder har ansvaret for intern forankring ved for eksempel å friggi de nødvendig personellmessige ressurser internt for å bidra med nødvendige fagkunnskaper på viktige fagområder som utdanning, helse, beredskap og klima/miljø.

Prosjektgruppen

Deltagerne i prosjektgruppen består av en kjernegruppe med rådgivere fra fylkeskommunen, Statsforvalteren og Innovasjon Norge. Gruppen er dynamisk og tilpasses agendaen, der relevante bidragsyttere kan inviteres inn etter behov. Prosjektgruppen skal se de ulike delene av planen i sammenheng, bidra med faglig innsikt og omsette ny kunnskap og evalueringer til forslag i plandokumentet.

Utvidet prosjektgruppe

Består av deltagerne i den før nevnte prosjektgruppen og deltagerne fra Nordland bondelag, Nordland bonde- og småbrukarlag og kommunene representert ved landbruksforvaltningen på Sør-Helgeland og Vesterålen. Til sammen utgjør dette hele Partnerskap landbruk på administrativt nivå.

6.1. Planfaser, metodikk og medvirkning

Gjennom planprosessen skal det etableres møteplasser og arenaer som bidrar til samskaping, innovasjon og ny kunnskap. Verkstedsmetoden med cafédialog brukes som gjennomgående metodikk, tilpasset ulike oppgaver og tema. Prosessen skal ledes av en ekstern aktør innhentet gjennom en offentlig anskaffelsesprosedyre. Som en del av denne prosessen planlegger vi fire workshoper:

- Mosjøen vgs, studiested Marka - 03.02.2026
- Sortland vgs, studiested Kleiva - 19.02.2026
- Brønnøysund Hildurs Urterarium AS - 05.02.2026
- Bodø Nordland Kultursenter - 10.02.2026

Prosessen følges opp med fortløpende følgeevaluering som bidrar til læring, justeringer og bedre måloppnåelse.

Det er også planlagt workshop for elevene:

- Sortland vgs, studiested Kleiva - 20.02.2026
- Mosjøen vgs, studiested Marka - 04.02.2026

For ekstra å få avdekket ungdommenes syn på landbrukets framtid i Nordland.

Medvirkningsrådene involveres på et tidlig tidspunkt i prosessen og kommunikasjonsarbeid vil være sentralt i planarbeidet. Det legges vekt på åpenhet og tilgjengelighet, med en egen nettside der dokumenter publiseres, samt bruk av sosiale medier.

Nedenfor omtales de viktigste fasene i planarbeidet. Deler av fasene vil være overlappende.

- Innsikt. Her skal det gjennomføres relevante evalueringer og utredninger, samt utarbeides sammenfatninger om kunnskap om plantemaene. Som en del av denne fasen skal det gjennomføres faglige verksteder rundt i fylket. Innsiktsfasen skal oppsummeres i ulike innsiktsdokumenter.
- Oppdatere mål og verdigrunnlag for de temaene som er bestemt skal behandles i revidering av planen - gjennom innsikt og medvirkning.
- Virkemiddeldugnad og politikk anbefalinger. Ut fra innsikt og mål skal virkemidlene gås igjennom og vurdere felles innsats og samarbeid, for å kunne jobbe med målene. Dette vil både være økonomiske virkemidler, men også innretning av tjenester, kompetansetiltak, nettverk, politisk arbeid mv.
- Indikatorprosjekt og evalueringsdesign skal utformes for å kunne følge opp og bidra til utvikling og læring i oppfølgingen av planen.
- Planutkast med handlingsprogram skal utformes basert på de ulike delene av planprosessen, beskrevet i planprogrammet. Plandokumentet sendes på høring.

6.2. Framdrift

	2025	2026				2027	
	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2
Planprogram – høring	x						
Planprogram – vedtak		x					
Kunnskapsinnhenting planfase	x	x	x				
Utarbeide planforslag			x	x	x		
Høring planforslag					x	x	
Behandling innspill planforslag					x	x	
Vedtak i fylkestinget							x

Nordland fylkeskommune
8048 Bodø

post@nfk.no
www.nfk.no

